

Пасько О.М.

к.ю.н., викладач кафедри юридичної психології та педагогіки
факультету підготовки фахівців
міліції громадської безпеки ОДУВС

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРМІНУ «ГОТОВНІСТЬ» ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ

Зміни в економічних, політичних, соціальних та інших сферах у сучасному суспільстві, суттєво впливають на правоохоронну діяльність. Проте, необхідною залишається підготовка висококваліфікованих фахівців, що обумовлюється завданнями і функціями міліції щодо захисту прав та законних інтересів громадян. Мова йдеться про спроможність працівників ОВС бути готовими до новітніх критеріїв, що забезпечують розвиток конкурентоспроможних спеціалістів.

У цих умовах важливого значення набувають правоохоронні органи, оскільки вони виступають від імені держави та покликані забезпечувати основні її функції. Відповідно, питання готовності майбутніх фахівців ОВС до практичної діяльності повинно бути пріоритетним і важливим. Доцільність вивчення даного аспекту, на нашу думку, слід розпочати із дослідження термінології, змісту та сутності категорії «готовність».

Проблема вивчення сутності терміну «готовність» як особливий стан особистості привертає увагу дослідників, проте, вирішення даного аспекту у повній мірі пов'язане із відсутністю його чіткого поняття. Огляд літературних джерел, що відображають характеристику окремих досліджень у цій сфері, свідчить про те, що на теперішній час вживання терміну «готовність» багатогранне. Крім того, готовність стала предметом вивчення різних наук (психології, юриспруденції, педагогіки, соціології, філософії та ін.), обумовлюючи тим самим комплексний підхід до дослідження обговорюваної проблеми.

Питанням визначення категорії «готовності» займалися К.О. Абульханова-Славська, В.О. Алаторцев, Б.Г. Анан'єв, Ф. Генев, А.А. Деркач, М.І. Д'яченко, Ю.М. Забродін, Є.П. Іл'їн, Л.А. Кандибовіч, І.С. Кон, В.А. Крутецкий, Н.Д. Левітов, А.Н. Лент'єв, І.О. Машук, Ф.Т. Михайлів, Л.С. Нерсесян, А.Ц. Пуні, В.Н. Пушкин, В.В. Столін, Д.Н. Узнадзе, В.Д. Шадріков і ін.

При дослідженні поняття та сутності «готовності» ми визначили, що єдиного визначення не існує, кожен автор надає власне тлумачення цьому слову і відповідно обґрунтовує його. Особливістю є різність характеристик щодо вивчення даного терміну в залежності від галузі наук. Тому вважаємо розглянути деякі із них.

Перш за все, визначимо розгляд терміну готовність сучасними науковими та тлумачними словниками. Так, словник тлумачення російської мови [1] під готовністю розуміє загальну готовність до будь-якої дії, завдання. Проте, у словникові Т.В. Єфремової [2] визначається як психологічна спрямованість до будь чого. У тлумачному словникові російської мови С.І. Ожогова та Н.Ю. Шведова [3, С.214] готовність у прямому значенні має дві характеристики. У першій – згода робити будь що, а друга – стан, при якому все зроблено та підготовлено для чогось.

При дослідженні психологічних словників ми виявили також певні відмінності тлумачення терміну готовність:

- 1) визначається установкою, спрямованою на виконання деяких дій, припускає: наявність певних знань, умінь, навичок, а також готовність до протидії перешкодам, що виникають в ході виконання дії [4];
- 2) сформованість психологічних властивостей, без яких неможливе успішне оволодіння діяльністю [5];
- 3) активно-дієвий стан особи, установка на певну поведінку, мобілізація сил для виконання завдання. Для готовності до дій потрібні знання, уміння, навички, настроєність і рішучість зробити ці дії. Готовність до певного виду діяльності (гра, навчання, праця) передбачає певні мотиви і здібності [6];
- 4) факт, при якому організми краще пристосовуються до асоціювання певних поєднань стимулів та реакцій [7, С.127];
- 5) визначає стан готовності до дії як з'єднання чинників, що характеризують різні рівні і сторони готовності. Залежно від умов виконання домінуючої дії може визначитись одна зі сторін готовності до дії [8, С.345].

Отже, розглянувши словники, що визначають поняття «готовність», встановлюємо, що їх укладачі розуміють її як готовність до певної дії, при цьому вважається особливим прагнення здійснити цю дію належним чином. Деякі відмінності є у психологічних словниках: враховується психічний стан особистості та внутрішнє бажання діяти відповідно до встановлених норм та правил.

Дослідження терміну «готовність» психологами також має свою специфічну сутність, оскільки у центрі визначення є особистість із її внутрішніми станами, психічними та характерологічними особливостями. Важливим елементом, звичай, є мотиваційна спрямованість.

Так, М.І. Д'яченко, Л.А. Кандибович визначають готовність як «спрямованість» особи, установку на певну дію. Готовність, на думку авторів, це налаштування можливостей особистості для успішної дії у даний момент, внутрішнє налаштування особи на певну поведінку при виконанні навчальних і трудових завдань, установка на активні дії [9, С.27].

В.І. Лебедев вважає, що готовність не є перенесення якостей в нову ситуацію, їх актуалізацію роблять вплив і ті конкретні умови, в яких здійснюється діяльність [10, С.30].

У дисертаційному дослідженні І.О. Машук [11] надає наступне визначення готовності: «це особливий психічний стан, зумовлений комплексом об'єктивних та суб'єктивних чинників, який характеризується оптимальною мобілізацією всіх ресурсів організму й утворюється внаслідок розвитку сукупності особистісних якостей та завдяки цілеспрямованій підготовці особистості». Під «сукупністю особистісних якостей» науковець розуміє передусім професійно-значущі якості особистості, у тому числі інтелектуальні та вольові здібності; наявність індивідуально-оптимального рівня емоційного збудження; наявність професійної спрямованості, установок, мотивів, потреб; усвідомлення цілей; наявність професійних знань, навичок та умінь.

З практичної точки зору, щодо значення психологічної готовності звертає увагу думка науковця В.А. Алаторцева [12, С.45], він розуміє готовність як можливість

успішного виступу на змаганнях. Готовність до діяльності передбачає оптимальну структуру і успішне протікання психологічних процесів і є елементом цілісної діяльності.

Готовність завжди була об'єктом дослідження педагогічної спільноти. Важливість та доцільність даного терміну викликає велику кількість дискусій серед науковців у сфері педагогіки.

При дослідженні готовності до педагогічної діяльності, А.А. Деркач [13, С.8] виводить поняття готовності як цілісний прояв властивостей особи, на його думку, розвиток готовності означає організацію системи з накопичення суспільної інформації, стосунків, поведінки і т. п., що, активізуючись, може забезпечити індивіда можливістю ефективно виконувати свої функції.

Н.В. Іпполітова [14, С.117], вивчаючи готовність майбутніх вчителів до професійної педагогічної діяльності, вказує, що готовність – це складна інтеграційна освіта, активно-дієвий суб'єктивний стан особи, що характеризує мобілізацію сил для виконання поставленого професійного педагогічного завдання.

Виходячи із вище зазначеного, встановлюємо, що єдиного тлумачення та розуміння терміну готовність не існує, що у свою чергу призводить до певних проблем, оскільки відсутні чіткі критерії готовності особистості до професійної діяльності.

Таким чином, досліджуючи змістовне визначення терміну «готовність» ми встановлюємо, що це відповідність особистості певному рівню компетентності, тобто здатність на професійному рівні застосовувати отриманні знання, вміння та навички на практиці та спроможність їх швидко якісно здійснювати. Використання та врахування елементів готовності при підборі кадрів до ОВС забезпечить якісну та ефективну роботу правоохоронних органів.

Отже, готовність працівників міліції до правоохоронної діяльності – це складний та багатоплановий процес, який виявляється як потенційна якість особистості. Що забезпечується сукупністю необхідних елементів: знання, вміння, навички, мотивація, індивідуально-типологічні особливості та властивості (компетентність) і спроможність їх застосовувати та використовувати у процесі професійної діяльності. У більшості випадків готовність до професії залежить від внутрішньої установки особистості та її мотиваційної спрямованості на справу.

Література:

1. Толковый словарь русского языка [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.vedu.ru/ExpDic/6015>. – Название с экрана.
2. Ефремова Т. Ф. Новый словарь русского языка. Толково словообразовательный [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.efremova.info/>. – Название с экрана.
3. Ожегов С.И. и Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: РАН. Институт русского языка им. В.В. Виноградова. 4-е изд., доп. М., 1999. – 944 с.
4. Психологический словарь [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.sesos.ru/shows.php>.
5. Словарь психолога [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим

- доступа : <http://www.sesos.su/printword.php>. – Название с экрана.
6. Психологический словарь [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://psihotesti.ru/gloss/tag/gotovnost/> – Название с экрана.
 7. Психологический справочник Майк Кордуэлл [Текст] / [пер с англ. К. С. Ткаченко.] . - М. : ФАИР – ПРЕСС, 2002. – 448с.
 8. Словарь практического психолога [Текст] / [сост. С.Ю. Головин]. - Минск, Харвест, 1998. – 800 с.
 9. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности [Текст] / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович – Минск: Изд-во БГУ, 1975. – 173 с.
 10. Лебедев В.И. Личность в экстремальных условиях [Текст] / В.И. Лебедев. – М, 1991. – 48 с.
 11. Машук І. О. Формування психологічної готовності учнів спеціалізованих загальноосвітніх закладів міліції до навчально-службової діяльності в системі МВС України : дис. канд. психол. наук: 19. 00. 06 [Электронный ресурс] / І. О. Машук. – 2009. – Электрон. дан. (1 файл) . – Режим доступа : <http://disser.com.ua/content/352140.html>. – Название с экрана
 12. Алаторцев В.А. Готовность спортсмена к соревнованиям [Текст] / В.А. Алаторцев. – М.; Физкультура и спорт, 1969. – 249 с.
 13. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала [Текст] / А.А. Деркач. – М.; Воронеж, 2004.
 14. Ипполитова Н.В. Система профессиональной подготовки студентов педагогического вуза: личностный аспект: Монография [Текст] / Н.В. Ипполитова, М.А. Колесников, Е.А. Соколова.– Шадринск: Исеть, 2006. – 236с.